



**Objaśnienie znaków:**

1 – zwyczaj istnieje; 2 – informacje pochodzą z literatury XIX-wiecznej oraz monografii F. Olesiejuka; 3 – zwyczaj praktykowany był w przeszłości; 4 – informacje uzyskane z wypowiedzi osób przesiedlonych i osadników; 5 – brak tradycji

**Uwaga:** Pierworys mapy na podstawie materiałów PAE i literatury wykonała A. Mączyńska (PAE, mapy: 555: *Wieczór kawalerski*, 557: *Zwyczaj wypiekania pieczywa w domu panny młodej*). Dane z materiałów PAE zweryfikowała A. Drożdż.

Badania Pracowni Atlasu Etnograficznego Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w latach: 1982–1990 (Kwestionariusz nr IX) i 1975–1982 (Kwestionariusz nr XII).

Kwestionariusz PAE nr IX: *Zwyczaj i obrzędy weselne* (oprac. J. Gajek przy współudziale F. Olesiejuka):

56. *Kto uczestniczy w takim wieczorze? (młody? Starosta, rajek? ojciec, matka?). Jak taki wieczór odbywa się? Czy wymienione osoby pełnią jakieś funkcje obrzędowe? D. Przygotowują, pieką i zdobią „korowaj” – „kołacz”.*

57. *Opisać szczegółowo przygotowanie ciasta na „kołacz” – „korowaj”. Zwrócić uwagę na: mąkę, wodę, mieszanie ciasta („miesienie”), dodatki do ciasta, kształtowanie: formy i rozmiar tego pieczywa, zdobiny z ciasta i kształt naszkicować i opisać! Jeśli możliwe wyjaśnić czy mają symboliczne znaczenie.*

58. *Sprawdzić, czy na wesele pieką jeden, czy więcej kołaczy? Z badać wnikliwie jaką funkcję obrzędową, rytualną, magiczną przypisywano (lub przypisują dziś kołaczowi – korowajowi?) Czy kształt pieczywa i jego zdobiny mają charakter symboliczny? lub czy uczestnicy przypisują mu symboliczne znaczenie?*

59a. *Zapisać przysłowia o korowaju – kołaczu [...].*

132. *Kołacz obrzędowy – zbadać czy jeszcze pieką (czy piekli dawniej? Kiedy?) Kołacz – korowaj, pieczywo obrzędowe spożywane w głównym akcie zawarcia małżeństwa. Uwzględnić następujące momenty [...].*

E. *Kto piekł kołacz, główna postać i pomocnicy? (Matka? Starościna? Swacha? Drużki? Inne osoby? Wymienić). Jak i czym zdobiono kołacz – korowaj – nazwy ornamentów z ciasta. Czy zdobiono go wieńcem? Z czego był wieńiec? Wymienić rośliny?*

Mapę uzupełniono w oparciu o wypowiedzi spontaniczne pojawiające się w wywiadach zebranych według kwestionariusza: Kwestionariusz nr XII do badań nad zagadnieniem pomocy sąsiedzkiej zw. także „tłoką” (oprac. K. Jagieła, J. Bohdanowicz): *Współdziałanie społeczne, I. W obrzędzie weselnym: Któraz form współdziałania występuje we wsi? Kwesta na rzecz młodej, przynoszenie gotowych potraw na ucztę weselną, przyjmowanie na nocleg gości weselnych; Kolejne podejmowanie gości weselnych jedzeniem, inne – jakie?*